

האם ההיי-טק הישראלי יצא מהקיפאון - ועד כמה הוא בכלל רלוונטי לחיים שלנו?

היום לפני חמש שנים פירסמנו ב TheMarker-סדרת כתבות שניתחו לראשונה את תרומתו של ההיי-טק לכלכלה הישראלית ■ הגיע הזמן לבדוק מה השתנה

[ענבל אורפז](#) 20:12 01.06.2016

כך נראה השער של TheMarker היום (ד') לפני חמש שנים: [הקיפאון בהיי-טק](#): היתרון התחרותי של ישראל בסכנה."

באותו יום, 1 ביוני 2011, התקיימה בבנייני האומה ועידה ענקית, שבה נחגג [ההיי-טק הישראלי](#), ביוזמת HTIA (היום IATI). במקום היו אנשי התעשייה והמון אורחים מחו"ל. במקביל TheMarker, יצא בפרויקט ענק (ובדיעבד היסטורי) שניתח בצורה מעמיקה את מצבו האמיתי של קטר ההיי-טק ותרומתו לכלכלה הישראלית. כולם דיברו באירוע החגיגי על הענף שדוחף את כל המשק קדימה, אך כשצללנו אל עומק הנתונים הראינו שההיי-טק הישראלי תקוע, או שהקטר ירד מהפסים, אם תרצו.

המסקנות היו ברורות: היתרון התחרותי של ישראל נמצא בשחיקה זה עשור. ההיי-טק איבד מתפקידו ההיסטורי כגורם המשפר את הפריון הכולל ומעלה את רמת החיים. חלקו של ההיי-טק, ושיעור ההוצאה הלאומית למחקר ופיתוח, היו תקועים מאז שנת 2000. רק עשירית מהמועסקים עובדים בהיי-טק ונהנים מפירותיו, ושיעור זה נשאר קבוע לאורך זמן. הראינו שגם עתודות המהנדסים לעתיד לא מעודדות.

הקיפאון בהיי-טק: היתרון התחרותי של ישראל בסכנה

דוח חדש של הטכניון מציג את מצבו המדויק של ההיי-טק הישראלי: היקף היצוא, מספר העובדים והנתח מותוצר אינם צומחים • במקום להוביל בחדשנות, בתחרויות ובפריורן - הסטארט-אפים וחברות ההיי-טק הגדולות אינם מושכים קריימה את המשק ואת רמת החיים בישראל • **פרויקט מיוחד: איך מתגלים** מחדש את ההיי-טק הישראלי • אמיר טייטל, ענבל אורפז וגיא גרימלנד 22-30

הקטר נולד
התוצר של ההיי-טק נעשה מותוצר במשק

שנה	שיעור צמיחה
2008	7%
2009	9%
2010	11%
2011	11%
2012	11%

בלאגן החופש הגדול
משרד החינוך הפתיע: החופש הגדול יקוצר - החופשות במהלך השנה יוארכו • המורים מרוצים, אך ארגוני הורים טוענים: יש יותר מדי ימי חופש

המחקר החופשי
המחקר החופשי של המעמדות והיחידות - מדיניות חינוך חדשה, שיתוף פעולה עם המערכת החינוכית, ופיקוח על התוצאות - מדיניות חינוך חדשה, שיתוף פעולה עם המערכת החינוכית, ופיקוח על התוצאות

שער פרויקט ההיי-טק הגדול ב TheMarker-ב-2011

לא חסינים יותר בפני משבר עולמי

הרבה אנשים לא אהבו את מה שכתבנו. חמש שנים אחרי - מה השתנה ואיך זה נראה?

1. קודם כל הבשורות הטובות: [ההיי-טק ממשיך לצעוד ולבעוט](#). לאחר הפרויקט שלנו ב-2011 התרחשו כמה מהסיפורים הגדולים ביותר של ההיי-טק הישראלי (מישהו שכח את (Waze? וככלל, התעשייה התבגרה וכיום ניתן לראות יותר חברות בשלות עם פעילות עסקית אמיתית. גיוסי ההון של סטארט-אפים ואקזיטים צמחו. אל תטעו, הבשורות הללו לא מפחיתות מהבעיות ארוכות הטווח של התעשייה.
2. הדברים שאז נשמעו כמו נבואת זעם, הפכו להיות הבון-טון. לאורך הזמן, גם אנשי התעשייה, ובהם מנהלי מרכזי הפיתוח הרב-לאומיים הגדולים (שמהווים את רוב ההיי-טק), וגם בכירי התעשייה בצד הציבורי שלה, בהם המדען הראשי וחברי כנסת, אימצו את הטיעונים שלנו וחזרו עליהם שוב ושוב (גם אנחנו חזרנו עליהם שוב ושוב. רק ככה מסרים מחלחלים).
3. הגענו לשלב שבו מודעים בתעשייה לבעיות, שבו אף אחד לא מופתע לשמוע שחסר כוח אדם או שההיי-טק אינו קטר צמיחה (פשוט כי הוא צומח לאט יותר מהמשק).
4. ואכן, נעשים מאמצים לשלב עוד אוכלוסיות בתעשייה, בעיקר ערבים וחרדים, כדי להביא לצמיחה בכל המדדים שבדקנו (ובהם תעסוקה, תוצר ויצוא) - אך לא נעשים מספיק מאמצים לשלב נשים ולעודד בעלות כישורים מתאימים, רקע רלוונטי ורצון להשתלב בתעשייה. יש עוד דרך ארוכה שאפשר לעשות, כדי להחזיר להיי-טק את התפקיד שהוא מילא בתחילת הדרך - להיות באמת הקטר שדוחף את ישראל קדימה.
5. ברמת הנתונים, עדיין אין שיפור. גם בשנים האחרונות לא גדל חלקם של המועסקים בהיי-טק, חלקו של ההיי-טק בתוצר לא גדל והוא גם לא עבר לקצבי צמיחה מהירים.
6. במקביל, מדינות העולם ממשיכות להשקיע מאמצים ומבינות שמגזרי ההיי-טק שלהן הן מנועי הצמיחה לשנים הקרובות. ככל שיעבור הזמן, יהיה לנו קשה יותר להשיג אותן.
7. לגבי התפקיד הציבורי של ההיי-טק: אחת האמירות העקרויות שלנו היתה שהתחום מתרחק והולך מהשדרה המרכזית של העובדים בישראל. קבוצה של אנשים מוכשרים להחריד מצליחה לייצר לעצמה מציאות חיים טובה, אך לא מצליחה לצמוח בקצב מהיר ולכלול במציאות הזאת עוד אנשים.
8. תפקידה של המדינה: [הפוליטיקאים עדיין אוהבים להתגאות בהיי-טק](#), ואילו ההיי-טקיסטים עדיין לא רוצים מעורבות של פוליטיקאים בתעשייה. ואולם בשנים האחרונות מחלחלת ההבנה אצל שני הצדדים כי אם רוצים לחזק את התפקיד הציבורי של ההיי-טק נדרשת מעורבות משלתית - כלומר עידוד התעשייה ותמיכה בה. תמיכה כזו קיימת, אך אינה נרחבת בצורה מספקת, במיוחד בהשוואה לארצות

כמו קוריאה, סין, וטיוואן, המתחרות בישראל. לשם כך נדרשת תוכנית בעלת אופי לאומי, אך קשה לראות את זה קורה לנוכח חוסר יכולת הביצוע של הממשלה והאווירה הנוכחית.

9. עוד מילה על מצב השוק: בחמש השנים האחרונות המשיך ההיי-טק בארץ ובעולם לצמוח בלי לחוות משבר נקודתי נוסח 2001 או 2008. האם התעשייה תמשיך לצמוח או שאנחנו מתקרבים למשבר? בכל מקרה, ישראל אינה חסינה יותר מפני משבר ההיי-טק עולמי.

10. גם היום חסרים נתונים עדכניים כדי לעקוב מקרוב ובאמת אחרי התרומה של ההיי-טק למשק. נתוני **מוסד שמואל נאמן** שעליהם התבססו מתעדכנים כל כמה שנים וגם הם נשענים בעיקר על הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שמתארת את המציאות של לפני כמה שנים. עד היום יש מחסור משמעותי בנתונים שקשורים לתחום, כולל נתוני שכר מדויקים ומעודכנים (כולל חלוקה לפי מגדר, תפקיד, מיקום וסוג חברה), כולל נתונים על תשלום מסים של חברות ההיי-טק ועובדים אחרים בתחום.

הנה כמה כתבות שהצלחתי לאתר מהפרויקט הענק ההוא. מוזמנים לקרוא ולהיזכר. כמעט הכל עדיין רלוונטי:

[רק אחד מכל עשרה עובדים נהנה מפירות ההיי-טק](#)

["אנחנו חולבים את העבר"](#)

["מערכת החינוך הישראלית היא כשל שוק"](#)

[הפסים קיימים, צריך יותר נוסעים](#)